

*Лариса Руденко,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
м. Львів*

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У КОНТЕКСТІ ФУНДАМЕНТАЛІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ

Динамічні зміни на сучасному ринку праці зумовлюють зростання вимог до якості професійної підготовки кваліфікованих робітників, вимагають застосування випереджувального підходу до діяльності професійно-технічної освіти, актуалізують завдання формування готовності майбутніх фахівців до соціально-економічного життя. Розвиток нових технологій виробництва й генерування знань, опрацювання інформації та символічної комунікації зумовлює виникнення нової антропосоціальної структури, характерними рисами якої є самоорганізація, саморозвиток і творче мислення [3, с. 5]. Здатність особистості до самоосвіти і творчості є важливою характеристикою фундаментальної освіти. Зважаючи на це, зміст освіти має включати не лише знання і досвід здійснення репродуктивної і продуктивної діяльності, але й творчий та емоційно-ціннісний досвід.

Фундаментальна освіта передбачає різнобічну гуманітарну і природничу підготовку для формування цілісної картини світу, дозволяє усвідомити закони природи і суспільства, за якими живе людство і які не можна ігнорувати. Для створення такого наукового підґрунтя подальшої практичної діяльності майбутнього фахівця необхідний взаємозв'язок змісту навчальних предметів. Орієнтація фахової підготовки на своєрідну самоорганізацію особистісного освітньо-розвивального простору учнів, вироблення в них індивідуального творчого стилю, виховання духовно-етичних рис дозволить розвивати їхню здатність до постійного професійного і особистісного зростання, вміння приймати нестандартні рішення у різноманітних виробничих ситуаціях. За висловом В. Г. Кременя, навчання має стимулювати, пробуджувати, бути для учня самовідкриттям або співробітництвом з самим собою та з іншими людьми [3, с. 9]. У такий спосіб навчання перебудовує учня, робить його особистістю,

яка в свою чергу впливає на довкілля, і тим самим вибудовує нову економічну, соціальну і культурну реальність.

Це висуває нові вимоги до системи освіти, зокрема до посилення її гуманітарної й фундаментальної складових для забезпечення всебічного уявлення фахівцем обраної діяльності, розвитку професійного мислення, бажання постійно здобувати нову інформацію, оптимально вирішувати професійні завдання в умовах сучасного середовища, що постійно змінюється, за мінімальний період часу. З цією метою до процесу фундаменталізації мають бути залучені і гуманітарні, і загальнопрофесійні, і професійно орієнтовані дисципліни, що вивчаються у професійно-технічному навчальному закладі, органічний взаємозв'язок яких забезпечить єдність культурної, наукової і практичної складових професійної підготовки. Ці зв'язки неминуче мають відобразитися в моделях фахівців, навчальних планах, програмах, підручниках і організації навчального процесу. При розробці освіти майбутнього формування у нового покоління комунікативної культури розглядається серед стратегічних завдань усіх освітніх установ [1].

Особистісно професійний розвиток майбутніх фахівців, їхня здатність адаптуватися у загальнолюдську і виробничу спільноту детермінується рівнем сформованості вмінь знаходити конструктивні стратегії спілкування, усвідомлено проникати в культуру співрозмовника, не втрачаючи при цьому власної індивідуальності. На фундаментальному значенні комунікації для людського буття наголошував К. Ясперс, вважаючи поняття комунікації центральним у розумінні людини, а саму комунікацію – першопричиною екзистенції [4], бо саме на екзистенціальному рівні людське буття насправді є “спів-буттям”. На цьому ґрунтується його імператив взаємності і дбайливого ставлення до *Іншого*.

Фундаментальна роль спілкування у становленні людини в сутнісному, конкретно-особистісному, а також культурно-історичному сенсі розкривається у працях Г. Батищева, В. Біблера, Л. Баткіна. У контексті особистісного розвитку спілкування сприяє «вростанню» особистості в різноманітні суспільні

структури, засвоєнню соціального досвіду й соціальних норм, установок і цінностей [2, с. 41].

Формування у майбутніх фахівців комунікативної культури передбачає опанування сукупністю прийомів і навичок організації взаємин у професійній діяльності за допомогою комунікативних засобів. З позицій особистісно орієнтованого підходу майбутнього фахівця вона розглядається як:

- умова його особистісного і професійного становлення;
- спосіб самореалізації та досягнення успіху у професійній діяльності;
- засіб самоствердження в процесі міжособистісної взаємодії.

Зважаючи на це і враховуючи специфіку професійної діяльності фахівців сфери обслуговування, формування комунікативної культури, як чинника розвитку ключових уявлень і навичок забезпечення соціально прийняттого рівня міжособистісних стосунків, у тому числі в професійній сфері, є одним із провідних завдань їхньої професійної підготовки.

1. Концепція проекту Закону України “Про Основні засади державної комунікативної політики” [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85-2010-%D1%80>.

2. Корнеева Е. Н. Субъектная регуляция образовательного взаимодействия : монография / Е. Н. Корнеева. — Ярославль : изд-во ЯГПУ, 2007. — 153 с.

3. Кремень В. Г. Освіта і суспільство в парадигмі синергетичного мислення / В. Г. Кремень // Педагогіка і психологія : вісник НАПН України. — 2012. — № 2(75). — С. 5–11.

4. Ясперс К. Комунікація // Першоджерела комунікативної філософії / Л. А. Ситниченко. — К. : Либідь, 1996. — С. 132–148.